

Л. Шаповалова, канд.екоп.наук, асист.

СКЛАДОВІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ТА РІВЕНЬ ЇХ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена характеристиці складових національної інноваційної системи та їх розвитку в Україні.

The article deals with the characterizing of national innovation system's parts and their development in Ukraine.

Постановка проблеми. Вплив науково-технічного прогресу на економічне зростання був доведений всередині ХХ ст. американськими вченими. Це викликало необхідність формування та реалізації у розвинених країнах державної науково-технічної та інноваційної політики. У свою чергу, такий розвиток подій зумовив виникнення спеціалізованих інституцій, діяльність яких була зосереджена на створенні умов для активізації інноваційних процесів. Виокремлюються організації, фірми, підприємства, для яких науково-технічна та інноваційна діяльність стають основними; з'являються інституції, що створюють умови для їх функціонування і розвитку та опосередковують їх діяльність. Виникає необхідність у взаємодії всіх секторів національної економіки щодо реалізації інноваційного процесу. Формується національна інноваційна система. першими у ці процеси залучаються країни з високим соціально-економічним рівнем розвитку. Поступово до цих процесів долучаються й країни, які розвиваються. Виникає необхідність виокремлення особливостей національних інноваційних систем, що досить чітко проявляється через її складові.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основоположниками концепції національних інноваційних систем є Б. Лундвалл, К. Фрімен, Р. Нельсон. Значний внесок у дослідження процесів формування та еволюції національних інноваційних систем зробили Л. І. Абалкін, О. О. Динкін, Н. І. Іванова, Ю. В. Яковець та інші переважно іноземні дослідники.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Нажаль, у літературі через наявність значної кількості підходів до визначення національної інноваційної системи відсутня єдина позиція щодо її складових та їх взаємозв'язку і взаємодії.

Формулювання завдань та цілей статті. Метою статті є характеристика рівня розвитку складових національної інноваційної системи в Україні.

Виклад основного матеріалу. Концепція національних інноваційних систем (НІС) в історичному аспекті є досить молодю. Її фундаторами у 80-х роках ХХ ст. стали представники Швеції (Б. Лундвалл), Великобританії (К. Фрімен) та Сполучених Штатів Америки (Р. Нельсон). Тому практично всі як вітчизняні, так й іноземні сучасні публікації з даної тематики розпочинаються зазначеними прізвищами. Звичайно, становлення цієї концепції стало вимогою часу і не було спонтаним. Її формування відбувалось на основі розвинених уже на той час економічних теорій загалом та інноваційних зокрема. В основі формування національної інноваційної системи лежить три концепції. А саме:

1. Загальна теорія систем, згідно з якою система являє собою цілісність, що має певні межі та в якій наявні ієрархічні взаємозв'язки. Системи можуть бути відкриті й закриті. Оскільки однією з головних умов стійкого стану системи є наявність у ній зворотного зв'язку, то більшість сучасних систем є відкритими. Будь-яка система має підсистеми, причому відкриті системи прагнуть до збільшення числа своїх підсистем та елементів.

Інноваційна система – це сукупність інституційних утворень, діяльність яких спрямована на відтворення знання, наукової інформації та нововведень за допомогою консолідації науки, освіти, бізнесу і держави на взаємовигідній основі з метою збільшення економічного потенціалу країни або регіону [5].

2. Інноваційна теорія Й. Шумпетера, сутність якої полягає у тому, що рушієм прогресу у формі циклічного руху є не будь-яке інвестування у виробництво, а лише інновації, тобто введення принципів нових товарів, техніки, форм виробництва та обміну; кожна інновація має життєвий цикл, який можна розглядати як "процес творчого руйнування"; численні життєві цикли окремих нововведень зливаються у вигляді кластерів; різні види інновацій спричиняють порушення статичної та формування динамічної рівноваги [1, с. 46].

3. Теорія інституційних змін Дугласа Норта. Концепція національних інноваційних систем, яка передбачає інституційний контекст, найбільш повно досліджувалась у працях Д. Норта. Відмінна риса його аналізу – особлива увага до взаємодії інституційних структур і технологій, їх спільної ролі в економічному та соціальному розвитку. Головна ідея полягає у тому, що інститути прямо та опосередковано впливають і на знання, і на технології. Д. Норт вказує, що під час еволюції інституційних систем у розвинених країнах створені розгалужені формальні відносини і механізми, які забезпечують більш низькі трансакційні витрати, ніж у країнах "третього світу" [5].

Враховуючи основні положення зазначених концепцій, в іноземних джерелах національну інноваційну систему визначають як [8]:

– мережу установ у державному та приватному секторах, чия діяльність і взаємодія спрямовані на ініціювання, імпортування, модифікацію і поширення нових технологій (С. Freeman);

– у вузькому розумінні – організації та установи, що беруть участь у пошуку і дослідженні, наприклад, відділи досліджень і розробок, технологічні інститути та університети (В.-А. Lundvall);

– у широкому розумінні НІС включає всі частини і аспекти економічної структури та інституційної структури, що впливають як на навчання, так і на пошук і дослідження – виробнича система, система маркетингу та система фінансування являють собою субсистеми, в яких здійснюється навчання;

– низку інституцій, взаємодія яких визначає інноваційну діяльність вітчизняних фірм (Nelson, Rosenberg);

– національні установи, їх стимулюючі структури та їх компетенції, які визначають швидкість і напрям технічного навчання (або обсяг і склад зміни видів діяльності) у країні (Patel and Pavitt);

– низку різноманітних установ, які спільно та індивідуально роблять внесок у розвиток і розповсюдження нових технологій та які формують структуру, в межах якої уряди формують та реалізують політику впливу на інноваційний процес. Це система взаємопов'язаних інститутів, що створюють, зберігають і передають знання і навички, які визначають нові технології (Metcalfe);

– усі важливі економічні, соціальні, політичні, організаційні, інституційні та інші чинники, які впливають на розвиток, поширення і використання інновацій (С. Edquist);

– історично сформована підсистема національної економіки, в якій різні організації та установи взаємодіють і впливають один на одного у процесі здійснення інноваційної діяльності (Galli, Teubel).

Узагальнюючи наведені підходи до трактування національної інноваційної системи та враховуючи теорії, які лежать в основі даної концепції, можна відзначити, що НІС – це цілісна сукупність взаємопов'язаних у межах однієї країни інституцій, діяльність яких спрямована як на здійснення інноваційних перетворень у національній економіці загалом, так і на створення сприятливих умов для організації інноваційної діяльності. Якщо це сукупність, то вона складається з елементів.

Deok Soon Yim до складових національної інноваційної системи відносить уряд, науково-дослідні інститути та інші дослідницькі організації, університети, підприємства, які здійснюють дослідження і розробки, фінансові установи [7].

Згідно із Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 680-р "Про схвалення концепції

розвитку національної інноваційної системи" національна інноваційна система – це сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій і визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови для забезпечення інноваційного процесу. Метою розвитку національної інноваційної системи є створення умов для підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників шляхом технологічної модернізації національної економіки, підвищення рівня їх інноваційної активності, виробництва інноваційної продукції, застосування передових технологій, методів організації та управління господарською діяльністю для покращення добробуту людини та забезпечення стабільного економічного зростання [4]. Вона включає підсистеми:

А. Державне регулювання, що складається із законодавчих, структурних і функціональних інституцій, які встановлюють та забезпечують дотримання норм, правил, вимог в інноваційній сфері та взаємодію всіх підсистем національної інноваційної системи. У даному випадку зазначену підсистему можна звести до нормативно-правового забезпечення формування і розвитку національної інноваційної системи (табл.1).

Таблиця 1

Нормативно-правові документи, що забезпечують формування і розвиток національної інноваційної системи в Україні*

№ п/п	Видавець і тип документа	Назва документа	Зміст
1	Постанова Верховної Ради України від 21.10.2010 р. № 2632-VI	Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів"	Учасники парламентських слухань зазначили, що в Україні наявні: – неузгодженість законодавства в інноваційній сфері насамперед з корпоративним, інвестиційним, податковим, соціальним законодавством, невідповідність норм підзаконних актів прогресивним нормам чинних законів, що не забезпечує практичне введення останніх у дію; – непослідовність дій держави щодо підтримки суб'єктів інноваційної діяльності; – значне зниження інноваційної активності підприємств та загальне погіршення інноваційної культури суспільства; – неефективність механізмів правового захисту інтелектуальної власності; – відсутність належної системи прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку; – поширення при прийнятті законів про державний бюджет на поточний або наступний роки практики ігнорування чинних норм законодавства та призупинення дії статей законів, які стосуються фінансової підтримки інноваційної діяльності (у тому числі окремих положень законів України "Про наукову і науково-технічну діяльність", "Про інноваційну діяльність", "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків" тощо)
2	Наказ Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України від 26.11.2009 р. № 1066/609	Про затвердження Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2009–2013 роки	З метою вдосконалення координації фундаментальних досліджень з найважливіших проблем природничих, технічних і гуманітарних наук у наукових установах, організаціях і вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації України, планування та експертизи тематики фундаментальних досліджень, проведення яких передбачається за рахунок видатків Державного бюджету України
3	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 р. № 680-р	Про схвалення концепції розвитку національної інноваційної системи	Внаслідок непослідовності у проведенні та низької ефективності державної науково-технічної та інноваційної політики спостерігається тенденція щодо подальшого відставання України у технологічному розвитку від розвинутих країн світу. Зменшується кількість інноваційно активних підприємств, гальмується розвиток високотехнологічних галузей промисловості. Це призводить до зниження рівня конкурентоспроможності національної економіки. Результати аналізу економічного зростання країн-лідерів рейтингів конкурентоспроможності свідчать про необхідність формування та забезпечення розвитку національної інноваційної системи як безальтернативного шляху реалізації системної та послідовної державної політики, спрямованої на активізацію інноваційних процесів, забезпечення технологічного розвитку та оновлення національної економіки
4	Постанова Кабінету Міністрів України від 14 травня 2008 р. № 447.	Про затвердження Державної цільової економічної програми "Створення в Україні інноваційної інфраструктури" на 2009-2013 роки.	Створення у 2009–2013 рр. в Україні інноваційної інфраструктури, здатної забезпечити ефективне використання вітчизняного науково-технічного потенціалу, підвищення рівня інноваційності та конкурентоспроможності національної економіки
5	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 р. № 760-р	Про схвалення інноваційної програми наукового парку "Київська політехніка" на 2007–2011 роки	Енергетика сталого розвитку; розвиток інноваційних складових інформаційного суспільства; комплексний аналіз і стратегічне планування розвитку систем життєзабезпечення великих міст та регіонів України; системи спеціального та подвійного призначення; біотехнічні системи і технології

* Розроблено автором.

Наведені нормативно-правові акти не вичерпують переліку документів, які регулюють розвиток науково-технічної та інноваційної сфер, але є першими, що спрямовані на створення правової основи формування і розвитку національної інноваційної системи в Україні.

Б. Освіта, що складається з вищих навчальних закладів (ВНЗ), науково-методичних і методичних установ, науково-

виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою, а також навчальних закладів, які проводять підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів. У табл. 2 [10] представлено дані, що стосуються діяльності вищих навчальних закладів. Вибір цієї складової даної підсистеми обумовлений тим, що саме для ВНЗ надання освітніх послуг є основним видом діяльності.

Таблиця 2

Діяльність вищих навчальних закладів України

Період, роки	Кількість закладів		Кількість студентів у закладах, тис.		Прийнято студентів, тис.		Випущено фахівців, тис.		Кількість аспірантів	Кількість докторантів
	I-II рівні акредитації	III-IV рівні акредитації	I-II рівні акредитації	III-IV рівні акредитації	I-II рівні акредитації	III-IV рівні акредитації	I-II рівні акредитації	III-IV рівні акредитації		
1990/1991	742	149	757,0	881,3	241,0	174,5	228,7	136,9	13 374	...
1991/1992	754	156	739,2	876,2	237,5	173,7	223,0	137,0	13 596	503
1992/1993	753	158	718,8	855,9	212,6	170,4	199,8	144,1	13 992	592
1993/1994	754	159	680,7	829,2	198,9	170,0	198,0	153,5	14 816	765
1994/1995	778	232	645,0	888,5	194,0	198,0	204,3	149,0	15 643	927
1995/1996	782	255	617,7	922,8	188,8	206,8	191,2	147,9	17 464	1 105
1996/1997	790	274	595,0	976,9	183,4	221,5	185,8	155,7	19 227	1 197
1997/1998	660	280	526,4	1 110,0	166,2	264,7	162,2	186,7	20 645	1 233
1998/1999	653	298	503,7	1 210,3	164,9	290,1	156,9	214,3	21 766	1 247
1999/2000	658	313	503,7	1 285,4	170,1	300,4	156,0	240,3	22 300	1 187
2000/2001	664	315	528,0	1 402,9	190,1	346,4	148,6	273,6	23 295	1 131
2001/2002	665	318	561,3	1 548,0	201,2	387,1	147,5	312,8	24 256	1 106
2002/2003	667	330	582,9	1 686,9	203,7	408,6	155,5	356,7	25 288	1 166
2003/2004	670	339	592,9	1 843,8	202,5	432,5	162,8	416,6	27 106	1 220
2004/2005	619	347	548,5	2 026,7	182,2	475,2	148,2	316,2	28 412	1 271
2005/2006	606	345	505,3	2 203,8	169,2	503,0	142,7	372,4	29 866	1 315
2006/2007	570	350	468,0	2 318,6	151,2	507,7	137,9	413,6	31 293	1 373
2007/2008	553	351	441,3	2 372,5	142,5	491,2	134,3	468,4	32 497	1 418
2008/2009	528	353	399,3	2 364,5	114,4	425,2	118,1	505,2	33 344	1 476
2009/2010	511	350	354,2	2 245,2	93,4	370,5	114,8	527,3	34 115	1 463
2009/2010 до 1991/1992 (%)*	68	224	48	256	39	213	51	385	251	291

* Розраховано автором за даними Державного комітету статистики України.

Як випливає з аналізу даних табл. 2 протягом періоду з 1991 по 2010 р. (1991–1992 – 2009–2010 н.р.) у сфері вищої освіти України спостерігалось зменшення кількості закладів I-II рівнів акредитації та кількості студентів у них відповідно у 1,5 і 2,1 рази, зокрема кількість прийнятих студентів зменшилась у 2,5 рази, а випущених фахівців – у 1,9. У вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації зазначені показники зросли: кількість закладів – у 2,2 рази, кількість студентів – у 2,6 рази, кількість прийнятих студентів – у 2,1 рази, кількість випущених фахівців – у 3,8 рази. Кількість аспірантів та докторантів за досліджуваний період збільшилась відповідно у 2,5 і 2,9 рази.

В. Генерація знань, що складається з наукових установ та організацій незалежно від форми власності, які проводять наукові дослідження і розробки та створюють нові наукові знання і технології, державні наукові центри, академічні та галузеві інститути, наукові підрозділи вищих навчальних закладів, наукові та конструкторські підрозділи підприємств.

Кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки, зменшилась у 1,1 рази, чисельність науковців – в 1,7, чисельність докторів та кандидатів наук в економіці України збільшилась в 1,4 рази (див. табл. 3 [10]).

Таблиця 3

Наукові кадри та кількість організацій

Роки	Кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки*	Чисельність науковців, осіб	Чисельність докторів наук в економіці України, осіб**	Чисельність кандидатів наук в економіці України, осіб**
1990	...	313 079
1991	1 344	295 010	8 133	...
1992	1 350	248 455	8 797	...
1993	1 406	222 127	9 224	...
1994	1 463	207 436	9 441	...
1995	1 453	179 799	9 759	57 610
1996	1 435	160 103	9 974	58 132
1997	1 450	142 532	10 322	59 332
1998	1 518	134 413	10 446	59 703
1999	1 506	126 045	10 233	59 547
2000	1 490	120 773	10 339	58 741
2001	1 479	113 341	10 603	60 647
2002	1 477	107 447	11 008	62 673
2003	1 487	104 841	11 259	64 372
2004	1 505	106 603	11 573	65 839
2005	1 510	105 512	12 014	68 291
2006	1 452	100 245	12 488	71 893
2007	1 404	96 820	12 845	74 191
2008	1 378	94 138	13 423	77 763
2009	1 340	92 403	13 866	81 169
2009 до 1996 р. (%)***	93	58	139	140

* – починаючи з 2006 р. не звітують організації, які виконували лише науково-технічні послуги;

** – з 1998р. – станом на 1 жовтня;

*** – розраховано автором за даними Держкомстату України.

Незважаючи на загальне та за кожним видом зокрема збільшення обсягів виконаних наукових та науково-технічних робіт, частка обсягу виконаних науко-

вих і науково-технічних робіт у ВВП зменшилась в 1,4 рази (див. табл. 4 [10]).

Таблиця 4

Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт

Роки	Усього, у фактичних цінах	У тому числі, млн грн				Частка обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП, %
		Фундаментальні дослідження	Прикладні дослідження	Розробки	Науково-технічні послуги	
1996	1 111,7	140,6	321,6	606,9	42,6	1,36
1997	1 263,4	188,5	309,2	693,7	72,0	1,35
1998	1 269,0	205,5	297,5	682,8	83,2	1,24
1999	1 578,2	220,5	330,4	918,6	108,7	1,21
2000	1 978,4	266,6	436,7	1 106,3	168,8	1,16
2001	2 275,0	353,3	304,9	1 317,2	299,6	1,11
2002	2 496,8	424,9	343,6	1 386,6	341,7	1,11
2003	3 319,8	491,2	429,8	1 900,2	498,6	1,24
2004	4 112,4	629,7	573,7	2 214,0	695,0	1,19
2005	4 818,6	902,1	708,9	2 406,9	800,7	1,09
2006	5 354,6	1 141,0	841,5	2 741,6	630,5	0,98
2007	6 700,7	1 504,0	1 132,6	3 303,1	761,0	0,93
2008	8 538,9	1 927,4	1 545,7	4 088,2	977,7	0,90
2009	8 653,7	1 916,6	1 412,0	4 215,9	1 109,2	0,95
2009 до 1996 р., разів*	8	14	4	7	26	0,7

* Розраховано автором за даними Державного комітету статистики України.

Г. Інноваційна інфраструктура, що складається з виробничо-технологічної, фінансової, інформаційно-аналітичної та експертно-консалтингової складової, а також з технополісів, технологічних та наукових парків, інноваційних центрів та центрів трансферу технологій, бізнес-інкубаторів та інноваційних структур інших типів; інформаційних мереж науково-технічної інформації, експертно-консалтингових та інжинірингових фірм, інституційних державних та приватних інвесторів.

Формування інноваційної інфраструктури є функцією держави, яка реалізується нею у розрізі розробки та реалізації державної інноваційної політики. Якщо розглядати вітчизняний досвід розвитку інноваційної інфраструктури, то варто відзначити часткову наявність нормативно-правового забезпечення її функціонування. Зокрема, Постанова Кабінету Міністрів України від 22 травня 1996 р. № 549 "Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів",

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 червня 2007 р. № 381-р "Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2008–2012 роки»", Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 760-р "Про схвалення інноваційної програми наукового парку «Київська політехніка» на 2007–2011 роки", Постанова Кабінету Міністрів України від 14 травня 2008 р. № 447 "Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009–2013 роки". Звичайно, доцільно було б розробити та прийняти нормативні акти, які б створювали умови та регулювали діяльність кожного виду об'єктів інноваційної інфраструктури.

Д. Виробництво, що складається з організацій та підприємств, які виробляють інноваційну продукцію і надають послуги та (або) є споживачами технологічних інновацій (табл. 5 [10]).

Таблиця 5

Перелік передових промислових технологій (ППТ) та розподіл підприємств, що їх застосовують

№ з/п ППТ	Найменування передової промислової технології	Кількість підприємств	% від загальної кількості підприємств, що застосовують ППТ
1.	Автоматизовані проектування та конструювання	236	31,8
2.	Локальна мережа для проектування та виробництва	218	29,4
3.	Технології виробництва продукції кінцевої форми	185	24,9
4.	Гнучкі виробничі системи	145	19,5
5.	Комп'ютери, що використовуються для контролю в цеху	140	18,9
6.	Програмовані логічні контролери	126	17,0
7.	Електронний обмін файлами автоматизованого проектування	98	13,2
8.	Корпоративні комп'ютерні мережі	79	10,7
9.	Прилади виводу САПР для контролю виробничого обладнання (САПР/АСУ)	78	10,5
10.	Планування виробничих ресурсів	74	10,0
11.	Лазери для обробки матеріалів	68	9,2
12.	Диспетчерське управління та збір даних	68	9,2
13.	Програмні засоби для роботи з базами даних	66	8,9
14.	Станки високошвидкісної обробки	62	8,4
15.	Автоматизовані системи відеоконтролю	55	7,4
16.	Інші автоматизовані системи сенсорного контролю	48	6,5

Закінчення табл. 5

№ з/п ППТ	Найменування передової промислової технології	Кількість підприємств	% від загальної кількості підприємств, що застосовують ППТ
17.	Роботи без сенсорів	46	6,2
18.	Цифровий, дистанційний контроль технологічного процесу заводу	43	5,8
19.	Моделювання чи імітація технологій	39	5,3
20.	Автоматизовані системи зберігання та пошуку	32	4,3
21.	Роботи з сенсорами	31	4,2
22.	Міжкорпоративні комп'ютерні мережі	28	3,8
23.	Використання даних обстежень для контролю виробництва	28	3,8
24.	Ідентифікація деталей для автоматизації виробництва	25	3,4
25.	Системи швидкої побудови прототипів	14	1,9
26.	Комп'ютерно-інтегроване виробництво	7	0,9

З табл. 5 слідує, що лише третя частина, у кращому випадку, підприємств України використовує передові промислові технології п'ятого технологічного укладу.

Висновки. Проведений аналіз свідчить, що в Україні триває процес формування національної інноваційної системи. Зокрема, прийнято базові нормативно-правові акти, які визначають складові НІС та окремі програми їх розвитку. Однак в Україні продовжує зменшуватись кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки та чисельність науковців; у той же час зростає кількість навчальних закладів III–IV рівнів акредитації, кількість студентів, випускників, чисельність докторів та кандидатів наук. Це означає, що випускники аспірантури і докторантури все менше займаються дослідженнями і розробками. Як наслідок, незначною залишається частка підприємств, які впроваджують передові промислові технології. Формальним залишається законодавство щодо формування і розвитку інноваційної інфраструктури.

Перспективи подальших розробок у цьому напрямку. У ситуації, що склалася, першочергово необхідним є:

- створення умов для реалізації всіх стадій інноваційного процесу та інноваційного циклу загалом; важливою умовою для цього є розвиток об'єктів інноваційної інфраструктури;
- залучення молоді до науково-технічної діяльності через розвиток, перш за все, соціально-економічного забезпечення, формування системи цінностей та професійної етики;
- підвищення статусу освіти у суспільстві: мета вищої освіти – не отримання диплому, а набуття знань з подальшим їх застосуванням, поширенням та примноженням;

– забезпечення діючого законодавства: нормативно-правова база не повинна бути чимось теоретичним, вона має працювати;

– дотримання принципу "наука – виробництву": комерціалізація досягнень вітчизняних учених на вітчизняних підприємствах, а не експорт наукових напівфабрикатів у розвинені країни.

1. Йохна М. А. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посіб. / М. А. Йохна, В. В. Стадник. – К., 2005. 2. Кондратьева Е. В. Национальная инновационная система: теоретическая концепция [Электронный ресурс] / Е. В. Кондратьева. – Режим доступа: <http://www.schumpeter.ru/article.php?id=4&book=concept>. 3. Норт Дуглас. Институции, институциональная зміна та функціонування економіки / Дуглас Норт; [пер. з англ. І. Дзюб]. – К., 2000. 4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 680-р "Про схвалення концепції розвитку національної інноваційної системи" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. 5. Сыроваткина Т. Н. Теория инновационной экономики: учеб. пособ. [Электронный ресурс]. – Оренбург, 2009. – Режим доступа: <http://cde.osu.ru/demoversion/course178/index.html>. 6. Яремко Л. Национальная инновационная система та її формування в Україні / Л. Яремко // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 1. 7. Deok Soon Yim. Korea's National Innovation System and the Science and Technology Policy [Electronic resource] / Soon Yim Deok / Global S&T Center Science and Technology Policy Institute (STEP). – Access mode to a resource: http://www.unesco.org/science/psd/thm_innov/forums/korea.pdf. 8. Varblane Urmas. How To Improve the National Innovation Systems of Catching-up Economies? [Electronic resource] / Urmas Varblane, David Dyker, Dorel Tamm. – Trames. – 2007. – №11 (61/56). – Access mode to a resource: <http://www.kirj.ee/public/trames/ref-tr-07-2-2.htm>. 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. 10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Надійшла до редколегії 15.10.2010

В. Єрмолаєва, асп.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Узагальнено досвід країн з ринковою економікою щодо форм і методів державного регулювання інноваційного розвитку фармацевтичної промисловості, досліджено механізми та інструменти впливу на промисловість в умовах ринку. Доведено, що в сучасній економіці повинні набувати такі непрямі методи державного стимулювання інноваційного розвитку, як податкова, амортизаційна, кредитна політика, державна політика у сфері регулювання цін, стимулювання іноземних інвестицій та ін.

Experience of countries is generalized with a market economy in relation to forms and methods of government control of innovative development of pharmaceutical industry, mechanisms and instruments of influence are investigational on industry in the conditions of market. It is well-proven that such indirect methods of state stimulation of innovative development must acquire in a modern economy, as a tax, depreciation, credit policy, public policy in the sphere of adjusting of prices, stimulation of foreign investments and other.

Постановка проблеми. Державне регулювання економіки в умовах ринкового господарства являє собою систему типових заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого характеру, здійснюваних правовими державними і громадськими організаціями з метою стабілізації і пристосування існуючої соціально-економічної системи до умов, що змінюються. У сучасних умовах державне регулювання економіки є складовою частиною процесу відтворення. Воно вирішує різноманітні завдання, наприклад: стимулювання економічного зростання, регулювання зайнятості,

заохочення прогресивних зсувів у галузевій і регіональній структурі, підтримка експорту. Слід зазначити, що для економічно розвинених країн, стійке та збалансоване економічне зростання в країні базується саме на інноваційному типі розвитку. Тому аналізуючи досвід інноваційного розвитку галузевої економіки, зокрема фармацевтичної промисловості, в розвинутих країнах за допомогою фінансово-економічних важелів, слід особливо відзначити, що всі методи державного регулювання, які застосовують уряди цих країн, ставлять за мету створення найсприятливіших

© В. Єрмолаєва, 2011